

Ontvangen: 5 december 2024

2024-033++vt

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Protestantse Theologische Universiteit
T.a.v. College van Bestuur
Janskerkhof 12
3512 BL UTRECHT

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
49244017

Bijlagen
1

Datum 28 november 2024

Betreft Besluit macrodoelmatigheid wo-bachelor Theologie

*Als u belang hebt bij dit besluit,
dan kunt u hiertegen binnen 6
weken, gerekend vanaf de
verzenddatum, bezwaar maken.
Stuur uw bezwaarschrift naar
DUO, Postbus 30205, 2500 GE
Den Haag. U kunt uw bezwaar
ook digitaal indienen op
www.bezwaarschriftenocw.nl.*

Geacht bestuur,

Met de brief van 28 juni 2024, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 28 juni 2024, hebt u mij het voornemen voorgelegd om de wo-bacheloropleiding Theologie als bekostigde opleiding te verzorgen in Utrecht.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 14 oktober 2024, kenmerk 2024-033, positief geadviseerd over uw aanvraag. Dit advies, dat integraal deel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op het bovengenoemde advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Regeling macrodoelmatig opleidingsaanbod hoger onderwijs 2023 (hierna: Regeling), heb ik besloten in te stemmen met uw voornemen om de wo-bacheloropleiding Theologie als bekostigde opleiding te verzorgen in Utrecht. Met toepassing van artikel 6.2, derde lid, van de WHW, beperk ik mijn instemming tot de voltijdvariant. Ik stem niet in met uw voornemen om de wo-bacheloropleiding Theologie tevens in deeltijdvorm aan te bieden.

Ik teken hierbij aan dat ik verwacht dat de komst van de nieuwe opleiding uw samenwerking met de andere levensbeschouwelijke universiteiten in en rondom Utrecht niet zal belemmeren. Ik ga er vanuit dat u zich blijft inspannen voor de uitwerking van de voorgenomen plannen van het "samenwerkingsplan NLU 2023-2029".

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2, eerste lid, van de WHW. Voorts is de Regeling leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Onze referentie

49244017

Motivering

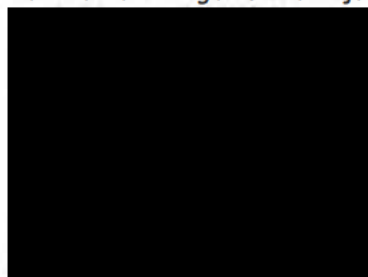
Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voor de voltijdvorm voldoet aan zowel het behoefte- als het ruimtecriterium¹. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het, als bijlage bij dit besluit meegestuurde, advies van de CDHO.

Procedure Registratie instellingen en opleidingen (Rio)²

Ingevolge artikel 6.2, negende lid van de WHW vervalt dit besluit indien de opleiding niet binnen tien maanden na dagtekening van dit besluit is geregistreerd in de Registratie instellingen en opleidingen. Voor de registratie van uw opleiding kunt u gebruik maken van aCroho³ van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). U kunt de opleiding, conform het advies van de CDHO, registreren in het onderdeel Taal en Cultuur. De opleiding past daarnaast, conform het advies van CDHO, in de ISCED-rubriek 'theologie' (22101). Mocht u vragen hebben over de registratie, dan kunt u contact opnemen met ssg@duo.nl.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

---

¹ Artikel 6, eerste lid, onderdelen a en b, van de Regeling macrodoelmatig opleidingsaanbod hoger onderwijs 2023.

² Sinds 2023 vervangt Rio het Croho.

³ aCROHO wordt op termijn vervangen door LEO.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. de Minister
Dhr. dr. E.E.W. Bruins
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Postadres CDHO
Postbus 85498
2508 CD Den Haag
Bezoekadres CDHO
Parkstraat 83
2514 JG Den Haag
T: 070 8505300
W: www.cdho.nl
E: info@cdho.nl

Onderwerp
Nieuwe opleiding
Protestantse Theologische Universiteit
Voltijd en deeltijd wo bachelor
Theologie
Utrecht

Kenmerk CDHO
2024-033

Kenmerk aanvrager
-

Datum
14 oktober 2024

Geachte heer Bruins,

Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) over de aanvraag van de Protestantse Theologische Universiteit (hierna ook: PThU) tot bekostiging van de nieuwe wo bachelor Theologie in de gemeente Utrecht (brief van 28 juni 2024 zonder kenmerk). De commissie heeft de aankondiging van deze aanvraag op 31 maart jongstleden gepubliceerd op haar website (A24-046). De commissie heeft het dossier voor deze aanvraag op 28 juni ontvangen. De aanvraag was voorzien van alle voor de beoordeling benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen. Op 8 juli heeft de commissie een zienswijze ontvangen van de Vrije Universiteit Amsterdam en op 10 juli van de Rijksuniversiteit Groningen¹. De aanvrager heeft op 25 juli op beide zienswijzen gereageerd. De commissie heeft omwille van de zorgvuldige besluitvorming op 25 juli de beslistermijn verlengd tot 30 oktober.

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Verder heeft de Regeling macrodoelmatig opleidingsaanbod hoger onderwijs 2023 van 28 april 2023, voorts te noemen de Regeling, voor de commissie als leidraad gediend.

---

¹ De aanvrager heeft op 5 juni 2024 ook een negatieve reactie ontvangen van de Theologische Universiteit Utrecht naar aanleiding van de aankondiging van deze aanvraag in het Disciplineoverleg Godgeleerdheid. Deze reactie wordt bij de zienswijzen besproken.

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hiernavolgende adviseert de commissie u om *positief* te besluiten op het verzoek van de Protestantse Theologische Universiteit om de wo bachelor Theologie als bekostigde opleiding te verzorgen in de gemeente Utrecht. De commissie adviseert u daarbij deze toestemming met toepassing van artikel 6.2 lid 3 van de WHW te beperken tot de voltijdvariant.

De commissie adviseert u om *negatief* te besluiten op het verzoek om de voorgenomen opleiding in deeltijdvorm aan te bieden.

De commissie adviseert u daarnaast om deze opleiding in het RIO in te delen in het onderdeel '*Taal en cultuur*'. Verder adviseert de commissie om de opleiding te laten registreren in de ISCED-rubriek '*theologie*' (22101).

1. Omschrijving van de aanvraag

De aanvrager wil de opleiding Theologie in de gemeente Utrecht verzorgen. Het gaat om een Nederlandstalige wo bachelor van 180 studiepunten die de aanvrager in voltijd- en in deeltijdvorm wil aanbieden. De aanvrager wil de opleiding in het RIO-onderdeel '*Gedrag en maatschappij*' en de ISCED-rubriek '*theologie, levensbeschouwing*' (0221) laten opnemen.²

De voorgenomen opleiding wordt omschreven als een voorbereiding op de door de aanvrager aangeboden wo masters Theologie (Gemeentepredikant) en Theology. De voorgenomen opleiding biedt naast een inleiding in diverse theologische disciplines aan de hand van gezaghebbende teksten en praktijken ook een inkijk in de eeuwenlange protestantse traditie. In het tweede studiejaar kunnen studenten ook Hebreeuws en Grieks studeren. Studenten ronden de opleiding af met een bachelorscriptie en bijbelegese. De opleiding is toegankelijk voor studenten met een vwo-diploma.

De aanvrager geeft aan te verwachten dat studenten hoofdzakelijk hun opleiding zullen vervolgen door middel van de door de aanvrager aangeboden wo master Theologie (uitstroomprofiel Gemeentepredikant). Afgestudeerden kunnen verder onder meer doorstromen naar andere masteropleidingen Theologie en Theologie & Religiewetenschappen. Afgestudeerden op bachelorniveau kunnen uiteenlopende functies bekleden, zoals beleidsadviseur, projectleider, redacteur en onderzoeker.

2. Analyse verwant aanbod

De aanvrager acht de volgende wo bachelors "verwant" aan de voorgenomen opleiding:

1. Theologie (joint degree aangeboden door twee instellingen³)
2. Theologie (aangeboden door vijf instellingen)
3. Theology and Religious Studies (aangeboden door één instelling)

---

² De commissie constateert dat dit een ISCED-detailgroep is.

³ Waar de commissie spreekt over "instelling", wordt "bekostigde instelling" bedoeld.

De commissie begrijpt de term “verwant” als vergelijkbaar met de door de commissie gebruikte term “sterk verwant”.

De commissie volgt de aanvrager in de afbakening van het sterk verwante aanbod. De commissie merkt op dat de joint degree Theologie die de aanvrager samen met de Vrije Universiteit Amsterdam aanbiedt inmiddels in afbouw is.

De instroom in de verwante opleidingen schommelde in de afgelopen vijf jaar (zie Bijlage 1).

De aanvrager heeft een prognose gemaakt van de instroom in de voltijdvariant van de voorgenomen opleiding op grond van een enquête onder 186 scholieren. De aanvrager verwacht dat er in de voltijdvariant jaarlijks circa 24 studenten zullen instromen. De instroomprognose voor de deeltijdvariant is gebaseerd op de instroom in de sterk verwante opleidingen. Voor de deeltijdvariant verwacht de aanvrager dat er circa 20 studenten per jaar zullen instromen. De commissie acht deze prognoses hoog gezien de instroom in het bestaande aanbod.

3. Beoordeling criterium a⁴

De aanvrager beschouwt twee opleidingstypen die zijn opgenomen in ROA's AIS als relevant voor de voorgenomen opleiding Theologie, zijnde de opleidingstypen bachelor taal en cultuur en master taal en cultuur.

De commissie stelt voorop dat, hoewel een wo bachelor een kwalificatie is om de arbeidsmarkt te betreden, de praktijk over het algemeen is dat afgestudeerde wo bachelors doorstuderen om een mastergraad te behalen. De commissie weegt daarom de opleidingstypen waar de door de aanvrager genoemde vervolgoopleidingen in zijn opgenomen eerst mee in de onderstaande overweging.

De commissie acht met de aanvrager het opleidingstype master taal en cultuur ten dele relevant omdat hier wo masters in zijn opgenomen waar afgestudeerden van de voorgenomen opleiding naar kunnen doorstromen, zoals (1) Theology, (2) Theologie (Gemeentepredikant) en (3) Theologie & Religiewetenschappen naast een groot aantal niet en nauwelijks verwante opleidingen. ROA typeert de vooruitzichten in 2028 voor afgestudeerden van dit opleidingstype als goed en verwacht grote knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening (zie Bijlage 2, Tabel 1).

De commissie acht met de aanvrager het opleidingstype bachelor taal en cultuur ten dele relevant omdat hierin sterk verwante wo bacheloropleidingen zoals Theologie en Theologie (joint degree) zijn opgenomen naast een groot aantal niet en nauwelijks verwante opleidingen. ROA typeert de vooruitzichten in 2028 voor afgestudeerden van dit opleidingstype als matig en verwacht vrijwel geen knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening (zie Bijlage 2, Tabel 2).

De aanvrager beroept zich tevens op de prognoses van het ROA voor de beroepsgroepen (1) docenten algemene vakken secundair onderwijs, (2) docenten hoger onderwijs en hoogleraren, (3) bibliothecarissen en conservatoren, (4) auteurs en taalkundigen, (5) journalisten, (6) beleidsadviseurs en (7) overheidsbestuurders. De commissie kent in beginsel meer gewicht toe aan de prognoses voor

---

⁴ De commissie betreft ambtshalve de meest actuele arbeidsmarktprognoses van het ROA (<https://roastatistics.shinyapps.io/AIStot2028>).

opleidingstypen omdat daarin de uitstroom uit een cluster verwante opleidingen wordt gerelateerd aan verwachte baanopeningen voor dit type afgestudeerden.

De commissie is van mening dat de door de aanvrager aangedragen beroepsgroepen onvoldoende relevant zijn. De commissie is van mening dat deze beroepsgroepen te veel niet en nauwelijks relevante beroepen bevatten en te breed zijn en daardoor geen representatief beeld geven van de specifieke arbeidsmarkt waar afgestudeerden van de voorgenomen opleiding werkzaam zullen zijn. Om deze reden laat de commissie de prognoses voor deze beroepsgroepen buiten beschouwing.

De commissie concludeert dat de prognoses die zijn opgenomen in ROA's AIS voor de opleidingstypen die ten dele relevant zijn voor de onderhavige opleiding geen eenduidig beeld geven van de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden van de voorgenomen opleiding Theologie.

De aanvrager refereert tevens aan een rapport⁵ waarin een tekort aan werknemers voor de Protestantse kerken wordt vastgesteld. De verwachting is dat tussen 2021 en 2030 het aantal kerkelijk werkers zal dalen naar 540 medewerkers (21%) en het aantal gemeentepredikanten zal dalen van 1.506 predikanten naar 940 in 2030 (38%). Dit is een snellere daling dan de daling van het aantal wijkgemeenten (21%). In het rapport wordt gesteld dat er hierdoor in de komende jaren een tekort ontstaat aan beschikbare beroepskrachten. De commissie stelt vast dat afgestudeerden van de voorgenomen opleiding kunnen doorstromen naar vervolgoopleidingen die studenten opleiden voor deze arbeidsmarkt. De commissie concludeert dat dit rapport blijk geeft van een arbeidsmarktbehoefte waar de voorgenomen opleiding op aansluit.

De aanvrager verwijst naar een radio-uitzending⁶ waarin wordt gesproken over een groot tekort aan predikanten in 2030. Tevens verwijst de aanvrager naar een notitie⁷ waarin de prognose voor de benodigde instroom aan predikanten wordt besproken. Hierin wordt aangegeven dat er vanaf 2025 een instroom aan protestante predikanten is vereist van 52 fte oplopend tot 244 fte in 2045. De commissie stelt vast dat afgestudeerden van de voorgenomen opleiding kunnen doorstromen naar vervolgoopleidingen gericht op deze arbeidsmarkt. De commissie concludeert dat dit blijk geeft van een arbeidsmarktbehoefte waar de voorgenomen opleiding op aansluit.

Tot slot heeft de aanvrager verwezen naar een arbeidsmarktonderzoek⁸ dat door Tien Organisatieadvies is uitgevoerd in opdracht van de aanvrager. Het rapport bestaat uit twee deelonderzoeken. Het eerste deelonderzoek is een enquête die in de periode oktober en november 2023 onder 27 respondenten uit het werkveld is afgenomen. De organisaties zijn landelijk verspreid. De respondenten zijn vooral werkzaam in het onderwijs (26%), de zorg (33%), het kerkelijke domein (15%) en bij NGO's (11%). De organisaties verschillen sterk in grootte, maar de meeste respondenten werken voor bedrijven van meer dan 250 medewerkers (44%), 51-250 medewerkers (30%) of 11-50 medewerkers (15%). De respondenten zijn werkzaam binnen directie (26%), bestuur (11%), management (11%) en HRM (7%). Twaalf respondenten (44%) geven aan een ander type functie te hebben. Deze zijn vermeld in de bijlage van het onderzoek. In de bijlage is ook een koppeling tussen de organisatie, functie en de antwoorden gegeven. De commissie stelt vast dat elf van de twaalf

⁵ 'Geroepen om te dienen: Een onderzoek naar kerkelijk werkers en predikanten in de kerk' (Protestantse Kerk Nederland 2022, p. 7)

⁶ <https://www.nporadio1.nl/fragmenten/dit-is-de-dag/2c7c8470-c329-4ccf-949e-c89dbc672dfc/2023-04-03-een-groot-tekort-aan-dominees-in-2030-valt-dat-tij-nog-te-keren>

⁷ 'Prognose instroom predikanten' (Coördinatiegroep Project Ambtsvisie, 21 november 2023)

⁸ 'Doelmatigheidsonderzoek Bachelor Theologie' (Tien Organisatieadvies, juni 2024)

respondenten die als functie 'overig' hebben ingevuld een functie bekleden waarin zij geen gezaghebbende uitspraken kunnen doen over het personeelsbeleid. De antwoorden van deze respondenten laat de commissie buiten beschouwing. De respondenten is gevraagd of zij in de komende vijf tot acht jaar behoefte hebben aan nieuwe medewerkers die afgestudeerd zijn aan de voorgenomen bacheloropleiding en of zij die behoefte kunnen kwantificeren. Zeven van de respondenten (44%) geven aan behoefte te hebben aan nieuwe medewerkers, zeven respondenten (44%) geven aan hier misschien behoefte aan te hebben en twee respondenten (12%) geven aan hier geen behoefte aan te hebben. De respondenten die ja of misschien hebben geantwoord, hebben dit gekwantificeerd op een totale behoefte aan minimaal 27 en maximaal 47 nieuwe medewerkers in de komende vijf tot acht jaar. De commissie acht het arbeidsmarktonderzoek valide en navolgbaar. Dit inachtnemend concludeert de commissie dat het onderzoek blijkt geeft van een geringe arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de voorgenomen opleiding.

Het tweede deel van het onderzoek bevat de resultaten van dertien interviews met werkveldpartijen die hebben plaatsgevonden tussen juli en november 2023. Het onderzoek bevat een overzicht van de namen en functies van de respondenten en de bedrijven waar zij voor werken. Een samenvatting van ieder interview is als bijlage meegeleverd. De respondenten hebben niet deelgenomen aan de hiervoor besproken enquête. In de interviews is er allereerst gesproken over huidige trends en ontwikkelingen binnen het religieuze domein, de zorg en de politiek. Tien van de dertien organisaties geven aan dat de opleiding voor hun organisatie relevant is en dat deze aansluit op de huidige ontwikkelingen in het werkveld. Drie respondenten geven aan te twijfelen aan de relevantie van de opleiding en één respondent geeft aan dat het huidige opleidingsaanbod de markt al bedient. Er is aan de geïnterviewden ook gevraagd of ze de arbeidsmarktbehoefte kunnen kwantificeren. Twee van de respondenten geven ieder aan twee tot drie medewerkers per jaar met een afgeronde bachelor met dit profiel nodig te hebben. De andere organisaties hebben de tijdsperiode niet gespecificeerd maar geven aan gezamenlijk minimaal 43 en maximaal 61 nieuwe medewerkers op bachelorniveau aan te willen nemen. Eén respondent geeft aan per jaar 30 tot 40 nieuwe medewerkers op masterniveau aan te willen nemen. De commissie merkt op dat het bij de afgestudeerden op masterniveau specifiek gaat om afgestudeerden van de predikantenopleiding. De commissie acht het onderzoek valide, navolgbaar en voldoende representatief. De commissie concludeert dat de interviews blijken geven van een geringe arbeidsmarktbehoefte.

De commissie concludeert op grond van het bovenstaande dat de aanvrager heeft aangetoond dat er een geringe arbeidsmarktbehoefte bestaat aan nieuwe medewerkers die de voorgenomen opleiding Theologie hebben afgerond, met name indien zij vervolgens ook een aansluitende masteropleiding hebben gevolgd. De aanvrager heeft niet specifiek beargumenteerd dat er behoefte bestaat aan opscholing van bestaande medewerkers en legt uit dat de deeltijdopleiding is gericht op studenten die bijvoorbeeld besluiten een tweede studie te volgen of op latere leeftijd Theologie willen gaan studeren. De commissie is van mening dat de aanvrager niet heeft beargumenteerd dat er vanuit werkgeversperspectief een opscholingsbehoefte bestaat. De aanvraag voldoet voor wat betreft de voltijdvariant aan criterium a (art. 6 lid 1) van de Regeling.

4. Beoordeling criterium b

4.1 Noodzaak nieuwe opleiding

De aanvrager stelt dat het predikantentekort bij de Protestantse Kerk in Nederland (hierna ook: PKN) en de kerkelijke denominatie van de aanvrager belangrijke redenen zijn waarom deze opleiding vormgegeven moet worden door de aanvrager en niet binnen het bestaande aanbod van instellingen met verwant aanbod past. Ter ondersteuning van dit argument stelt de aanvrager dat de voorgenomen opleiding een voorbereiding vormt op de wo master Theologie (uitstroomprofiel Gemeentepredikant) en daarmee direct voorbereidt op een ambtsopleiding die voor de kerk van vitaal belang is. De aanvrager verwijst naar een brief⁹ van het synodebestuur van de PKN gericht aan de Raad van Toezicht en het College van Bestuur van de Protestantse Theologische Universiteit, waarin het volgende wordt gesteld: *“Het is voor de PKN van groot belang dat ook in de toekomst een eigen bacheloropleiding van de PThU verzekerd is. Dit belang is erin gelegen dat de kerk eraan hecht dat de PThU, die door haar is gesticht om de opleiding en vorming van haar predikanten te verzorgen, zelf een theologische bacheloropleiding kan aanbieden, waarin studenten in het licht van de specifieke traditie van de PKN worden voorbereid op een instroom in de predikantsmaster van de PThU. De volledige opleiding tot predikant bestaat uit een wo-theologische bachelor- en masteropleiding op grond waarvan de student kan voldoen aan de eisen die de kerk stelt aan de opleiding van haar predikanten”*. De kerkelijke denominatie van de aanvrager is volgens de Protestantse Theologische Universiteit onderscheidend van de opleidingen Theologie van de Theologische Universiteit Utrecht (hierna ook: TUU) en de Theologische Universiteit Apeldoorn, die allebei verbonden zijn aan de Nederlands Gereformeerde Kerken. Vervolgens wijst de aanvrager op de verschillen tussen de voorgenomen opleiding en het aanbod van de Rijksuniversiteit Groningen, die een brede bachelor op het gebied van religiewetenschappen aanbiedt, waarin verschillende religieuze tradities en stromingen worden betrokken vanuit meerdere wetenschappelijke invalshoeken (filosofie, psychologie, sociologie en (kunst)geschiedenis). Tot slot refereert de aanvrager aan de verschillen tussen de voorgenomen opleiding en het opleidingsaanbod van de Radboud Universiteit Nijmegen en Tilburg University, die beide verschillende religiestudies aanbieden maar geen protestantse focus hebben.

De aanvrager stelt vervolgens dat de noodzaak voor deze opleiding is ingegeven door de verhuizing van de instelling naar Utrecht, waarbij de joint degree wo bachelor Theologie, die werd aangeboden met de Vrije Universiteit Amsterdam werd beëindigd. De aanvrager stelt vast dat het opheffen van de gezamenlijke bacheloropleiding ertoe leidt dat er geen specifieke theologische bacheloropleiding meer bestaat die toeleidt tot de predikantenopleiding, hetgeen het werkveld onwenselijk acht. In de eerdergenoemde brief heeft het synodebestuur van de PKN volgens de aanvrager tevens gewezen op kerkordelijke bepalingen volgens welke *“de PKN invloed uitoefent op het onderwijs aan en de vorming van haar toekomstige predikanten, gegeven door de Protestantse Theologische Universiteit. Deze invloed bestaat erin dat de PKN de eindtermen vaststelt waaraan de opleiding en vorming van haar toekomstige predikanten moet voldoen en via de door haar benoemde Raad van Toezicht erop toeziet dat het onderwijs dat aan de Protestantse Theologische Universiteit gegeven wordt daarmee in overeenstemming is. Deze invloed heeft de PKN niet op het onderwijs dat bachelor-studenten*

---

⁹ Zie bijlage 14 van het aanvraagdossier

volgen aan willekeurig welke andere theologische opleiding.” De aanvrager stelt dat de beoogde opleiding om bovenstaande redenen een noodzakelijke aanvulling op het bestaande aanbod vormt.

De commissie stelt vast dat als de instroom in de bestaande opleidingen en de verwachte instroom in de voorgenomen opleiding wordt afgezet tegen de behoefte die bij criterium a is aangetoond, blijkt dat er voldoende ruimte is om deze opleiding binnen het bekostigde domein vorm te geven. De commissie constateert daarbij met de aanvrager dat vestiging van de beoogde opleiding in de gemeente Utrecht geen negatief effect zal hebben op de instroom in het geheel van opleidingen omdat door het beëindigen van de joint bachelor Theologie die de aanvrager met de Vrije Universiteit Amsterdam aanbod ruimte is ontstaan voor de beoogde opleiding.

De commissie concludeert op grond van het bovenstaande dat de aanvrager heeft aangetoond dat er een noodzaak bestaat om de voorgenomen opleiding Theologie als nieuwe opleiding vorm te geven.

4.2 Aansluiting instellingsprofiel

De aanvrager beargumenteert dat de beoogde opleiding nauw aansluit bij het profiel van de Protestantse Theologische Universiteit als een door de Protestantse Kerk gestichte instelling voor onder meer de opleiding en vorming van haar predikanten. In het instellingsplan¹⁰ van de aanvrager wordt gesteld dat de Protestantse Theologische Universiteit in haar verbondenheid met de PKN niet slechts gericht is op schrift en traditie, maar ook op het actualiseren van het geloof binnen het brede protestantisme.

De aanvrager is van mening dat de beoogde opleiding niet of in significant mindere mate past bij de instellingsprofielen van de aanbieders van verwante opleidingen, omdat deze profielen gericht zijn op ambtsopleidingen van andere kerkgenootschappen, algemeen religieus van aard zijn of in het geval van openbare universiteiten een algemeen profiel hebben. De commissie volgt de argumentatie van de aanvrager en constateert dat de aanvrager in het afstemmingsoverleg met aanbieders van verwante opleidingen heeft gesproken over het eigen instellingsprofiel en een vergelijking heeft gemaakt met het profiel van andere instellingen.

De commissie concludeert op grond van het bovenstaande dat de aanvrager heeft aangetoond dat de voorgenomen opleiding Theologie aansluit op het instellingsprofiel.

4.3 Conclusie commissie

Op grond van het bovenstaande constateert de commissie dat de aanvrager heeft aangetoond dat de aanvraag voldoet aan criterium b (art. 6 lid 1) van de Regeling.

5. RIO- en ISCED-indeling

De aanvrager wil de voorgenomen opleiding in het RIO-onderdeel ‘Gedrag en maatschappij’ laten opnemen. De commissie is van mening dat de opleiding inhoudelijk niet aansluit op dit RIO-onderdeel en stelt vast dat de overige wo bachelors Theologie in het RIO-onderdeel ‘Taal en cultuur’ zijn ingedeeld. De commissie acht dit RIO-onderdeel het meest passend gezien de inhoud van de

---

¹⁰ Het ‘Instellingsplan Protestantse Theologische Universiteit 2021-2026: Theologisch Kleur Bekennen’ (Protestantse Theologische Universiteit 2021, p. 8 en 14)

opleiding en de indeling van het verwante opleidingsaanbod. Om deze reden adviseert de commissie u de opleiding daar in te delen.

Verder wil de aanvrager de voorgenomen opleiding in de ISCED-rubriek 'theologie, levensbeschouwing' (0221) laten opnemen. De commissie constateert dat dit een overkoepelende ISCED-detailgroep is en adviseert om de voorgenomen opleiding in de ISCED-rubriek 'theologie' (22101) in te delen.

6. Afstemming en zienswijzen

De onderhavige aanvraag is door de aanvrager bij de commissie aangekondigd. De commissie heeft deze aankondiging op 31 maart jongstleden onder kenmerk A24-046 gepubliceerd op haar website.

De aanvrager geeft aan op 17 mei afstemming te hebben gezocht door op bestuurlijk niveau in het Disciplineoverleg Godgeleerdheid het voornemen aan te kondigen. Verschillende instellingen hebben naar aanleiding hiervan een schriftelijke terugkoppeling gegeven, die de aanvrager als bijlage aan het aanvraagdossier heeft toegevoegd. De aanvrager heeft zowel steunbetuigingen als negatieve reacties op de aankondiging ontvangen. De steunbetuigingen zijn afkomstig van (1) de Universiteit Utrecht, (2) de Radboud Universiteit Nijmegen, (3) Tilburg University, (4) de Universiteit van Amsterdam en (5) de Theologische Universiteit Apeldoorn. De steunbetuigingen van Tilburg University en de Theologische Universiteit Apeldoorn zijn afgegeven onder voorwaarde dat de master Theologie (Gemeentepredikant) van de PThU ook bachelorafgestudeerden van deze instellingen blijft toelaten. De aanvrager heeft naar aanleiding van de aankondiging in het Disciplineoverleg Godgeleerdheid negatieve reacties ontvangen van (1) de Vrije Universiteit Amsterdam, (2) de Rijksuniversiteit Groningen en (3) de Theologische Universiteit Utrecht. De commissie bespreekt de zienswijzen van de Vrije Universiteit Amsterdam en de Rijksuniversiteit Groningen alsmede het negatieve standpunt van de Theologische Universiteit Utrecht in het navolgende.

Vanaf 1 juli 2024 is op de website van de commissie kennisgegeven van het voornemen van de Protestantse Theologische Universiteit om de nieuwe wo bachelor Theologie als bekostigde opleiding te verzorgen in de gemeente Utrecht. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs en andere belanghebbenden de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Op 4 juli is er een zienswijze ingediend door de Vrije Universiteit Amsterdam en op 9 juli is er een zienswijze ingediend door de Rijksuniversiteit Groningen.

6.1 Zienswijze Vrije Universiteit Amsterdam

De Vrije Universiteit Amsterdam (hierna ook: VUA) stelt in haar zienswijze dat het theologische profiel van de voorgenomen opleiding overlap vertoont met de eigen wo bachelor Theology and Religious Studies. De VUA ziet de beoogde opleiding daarmee als een bedreiging voor het voortbestaan van de opleiding Theology and Religious Studies. De VUA stelt voorts dat zij door het beëindigen van de joint bachelor Theologie die zij samen met de PThU aanbodt genoodzaakt is geweest om een groot deel van het opleidingsprogramma onder te brengen in de wo bachelor Theology and Religious Studies. De VUA is van mening dat de noodzaak om een volledig nieuwe opleiding zoals de beoogde wo bachelor Theologie ontbreekt.

De VUA geeft verder aan dat door het beëindigen van de joint bachelor Theologie de Engelstalige variant van de opleiding Theology and Religious Studies per 1 september 2025 niet meer nodig is. De

VUA is van mening dat de beoogde opleiding Theologie van de PThU hiermee nog meer in het vaarwater van de opleiding Theology and Religious Studies zal komen.

De VUA stelt daarnaast dat zij zich niet kan vinden in de uitspraak van de PKN dat de voorgenomen opleiding samen met de master Theologie (Gemeentepredikant) van de PThU 'als enige volledig voldoet aan de door de PKN gestelde opleidingseisen aan haar predikanten'. De VUA is niet op de hoogte van een verscherping van deze toelatingsnorm en is van mening dat dit het terugdringen van het predikantentekort niet ten goede komt. Een aanscherping van de instroomeisen in de aansluitende masteropleidingen lijkt de VUA daarnaast niet aan de orde, omdat er inhoudelijk geen aanpassingen in de programma's zijn gemaakt die daartoe aanleiding zouden kunnen geven. Ten slotte stelt de VUA dat het onjuist is dat de opleiding Theology and Religious Studies ook de bestudering van wereldreligies omvat. De VUA stelt dat de protestantse theologie altijd een centrale positie binnen de opleiding heeft ingenomen en dit ook in de toekomst zal doen. Dat daarbij de dialoog met andere wereldgodsdiensten een plaats in de opleiding heeft doet daaraan volgens de VUA niet af.

6.2 Zienswijze Rijksuniversiteit Groningen

De Rijksuniversiteit Groningen (hierna ook: RUG) stelt in haar zienswijze dat de bestaande bacheloropleidingen Theologie reeds kunnen voorzien in de arbeidsmarktbehoefte en dat de beoogde opleiding zich inhoudelijk niet onderscheidt van het bestaande aanbod. De RUG verwijst daarbij naar het noodzaakcriterium in de Regeling. De RUG geeft aan te vrezen dat de voorgenomen opleiding concurreert met de bacheloropleiding Theologie die de PThU en de RUG gezamenlijk aanbieden te Groningen. Deze afgestudeerden voldoen volgens de RUG ook aan de instroomeisen van de master Theologie (Gemeentepredikant) van de aanvrager. Daarnaast stelt de RUG dat de PThU in 2022 nog voornemens was om samen met de Theologische Universiteit Utrecht een bacheloropleiding Theologie in Utrecht aan te bieden en dat zij tegen deze constructie geen bezwaar zou hebben gehad. Daarnaast stelt de Rijksuniversiteit Groningen in haar zienswijze dat de voorgenomen opleiding en haar eigen wo bachelor Theologie onder de opleidingssubsector bachelor kunst, taal en cultuur van het ROA vallen. De knelpunten binnen deze opleidingssubsector zijn in 2026 volgens het ROA vrijwel nihil. Zij haalt tevens de gegevens uit het ROA per arbeidsmarktregio aan waaruit blijkt dat de arbeidsmarktkansen voor de voorgenomen opleidingssubsector beter zijn in Groningen dan in Utrecht. De RUG stelt tevens dat de instroomcijfers in de verwante opleidingen laag zijn en dat het opheffen van de joint degree Theologie opleiding van de aanvrager niet leidt tot een hogere instroom in een vervangende opleiding. Zij stelt dat er in het bestaande aanbod voldoende ruimte is voor extra instroom. De RUG geeft aan dat denominatie geen wegingsfactor is en dat de opdracht van de PKN voor de voorgenomen opleiding derhalve niet als doorslaggevend argument voor een nieuwe opleiding kan worden gezien omdat de bestaande bachelor aan de RUG al mogelijkheden biedt voor doorstroom naar de predikantenmaster. De RUG verwijst tevens naar uitslagen van onderzoekvisitaties en de keuzegids om te laten zien dat zij een goede inbedding heeft met de wetenschap.

6.3 Standpunt Theologische Universiteit Utrecht

De Theologische Universiteit Utrecht (hierna ook: TUU) heeft geen zienswijze ingediend, maar in een reactie op de aankondiging van het voornemen in het Disciplineoverleg Godgeleerdheid aangegeven bezwaar te hebben tegen de beoogde opleiding. In deze zienswijze geeft de TUU aan de voorgenomen opleiding als risico te beschouwen voor het bestaande aanbod in Utrecht. De TUU stelt

dat haar wo bachelor Theologie in Utrecht ieder jaar ook een aantal studenten vanuit de PKN trekt. Zij stelt dat de concurrentie in Utrecht dus zal toenemen en dit een nadelig effect zal hebben op de instroom in haar eigen opleiding. De TUU stelt te vrezen voor de continuïteit van de eigen instelling wanneer de aanvraag voor de beoogde opleiding zou worden goedgekeurd vanwege de verwachte toename van het aantal studenten dat zich voor de opleiding van de aanvrager zal inschrijven. De TUU vreest dat er een ongelijk speelveld zal ontstaan wanneer de beoogde opleiding in Utrecht zal worden aangeboden.

6.4 Reactie zienswijzen

De commissie heeft de aanvrager op 8 en 10 juli op de hoogte gesteld van de inhoud van de zienswijzen van de Vrije Universiteit Amsterdam en de Rijksuniversiteit Groningen en de gelegenheid gegeven om een reactie te geven. De aanvrager heeft op 25 juli gereageerd op de zienswijzen en een ondersteunende verklaring van de PKN meegestuurd. De aanvrager beargumenteert dat de beoogde opleiding niet moet worden gezien als een extra opleiding die aan het bestaande aanbod wordt toegevoegd, maar als een opleiding die ter vervanging dient van de joint bachelor Theologie die de aanvrager gezamenlijk met de VUA aanbood. De aanvrager stelt dat de VUA de samenwerking met de PThU heeft beëindigd op het moment dat duidelijk werd dat de PThU haar opleidingen zou verplaatsen naar Utrecht. De aanvrager stelt verder dat de beoogde opleiding, evenals de aansluitende predikantenmaster, als enige volledig voldoet aan de door de PKN gestelde opleidingseisen aan haar predikanten en zich daarmee onderscheidt van de bestaande opleidingen Theologie.

De aanvrager stelt dat de VUA de samenwerking met de PThU heeft beëindigd op het moment dat duidelijk werd dat de PThU haar opleidingen zou verplaatsen naar Utrecht. Hiertoe heeft de aanvrager een tijdlijn opgesteld, waaruit naar voren komt dat de VUA de bacheloropleiding Theology and Religious Studies sinds het studiejaar 2018-2019 naast de joint bachelor Theologie (met de PThU) aanbiedt. Een aantal tracks van de joint bachelor is toen ook overgeheveld naar de bachelor Theology and Religious Studies. De beslissing van de VUA om het Engelstalige programma vanaf volgend studiejaar niet meer aan te bieden is volgens de aanvrager ingegeven door het beleid van het Ministerie van OCW om het aanbod van Engelstalige bacheloropleidingen te beperken. Over het introduceren van een nieuwe track in de opleiding Theology and Religious Studies heeft volgens de aanvrager geen afstemming met de PThU (noch met de PKN) plaatsgevonden. De aanvrager benadrukt dat de VUA er zelf voor heeft gekozen om de samenwerking met de PThU te beëindigen als gevolg van de keuze van de PThU om haar opleidingen in Utrecht te gaan aanbieden. De aanvrager beschrijft dat een deel van het programma van de beëindigde gezamenlijke bacheloropleiding met instemming van de PThU is ondergebracht in de opleiding Theology and Religious Studies. Dit is echter in de visie van de aanvrager een voorlopige maatregel voor studenten die met ingang van september 2024 aan hun opleiding tot predikant willen beginnen, maar daarvoor nog niet terecht kunnen bij de voorgenomen bacheloropleiding Theologie van de PThU. Het betreft een maatregel die is getroffen in het kader van de noodzakelijke afbouwregeling. De aanvrager stelt dat de beoogde opleiding, evenals de aansluitende predikantenmaster, als enige volledig voldoet aan de door de PKN gestelde opleidingseisen aan haar predikanten en zich daarmee

onderscheidt van de bestaande opleidingen Theologie.¹¹ De aanvrager beargumenteert dat de beoogde opleiding een voortzetting vormt van de bacheloropleiding die de PThU voorheen met de VUA aanbood. De aanvrager stelt dat de PKN heeft uitgesproken dat de beoogde opleiding aan de door haar gestelde opleidingseisen voldoet. Dit geldt volgens de aanvrager niet voor de bacheloropleiding Theology and Religious Studies van de VUA. De aanvrager erkent dat denominatie geen wegingsfactor vormt in de beoordeling van de doelmatigheid van een opleiding, maar is daarbij wel van mening dat de kwalificatie 'levensbeschouwelijke universiteit' die in artikel 1.3 lid 2 van de WHW is verankerd betekenis heeft. De aanvrager stelt dat de wetgever deze bijzondere positie ten opzichte van de openbare en bijzondere universiteiten – zoals de RUG en de VUA – markeert door uitdrukkelijk te benoemen dat een levensbeschouwelijke universiteit zich richt op het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs voor een levensbeschouwelijk ambt zoals predikant. De aanvrager is van mening dat het aanbieden van de voorgenomen opleiding niets verandert aan de doelmatigheid van het opleidingsaanbod: de beoogde opleiding met een duidelijk confessioneel-theologisch karakter zal naast de bestaande bacheloropleiding Theology and Religious Studies bestaan.

In reactie op de zienswijze van de RUG beschrijft de aanvrager dat de tussen de faculteit van de RUG en de PThU in 2011 gemaakte afspraak behelst dat binnen het curriculum van de bacheloropleiding Theologie onderwijs aan de PThU wordt uitbesteed teneinde studenten die de predikantenmaster willen volgen de daarvoor vereiste vakken te laten volgen ('het PThU traject'). De aanvrager geeft aan dat het onderwijs dat de PThU binnen de bachelor van de RUG aanbiedt inhoudelijk geheel onder de verantwoordelijkheid van de PThU valt. De aanvrager stelt dat volgens de RUG de bestaande inbedding in de kerkordelijk verankerde structuur van het onderwijs dat de PThU in de bacheloropleiding van de RUG aanbiedt zal wegvallen, wanneer de onderhavige aanvraag niet wordt goedgekeurd. In dat geval zal de RUG als openbare universiteit zelf bestuurlijke verantwoordelijkheid moeten nemen voor het aanbieden van confessionele theologie. De aanvrager benadrukt dat zij van plan is om de samenwerking met de RUG voort te zetten en daarmee ook de instroom bij de RUG te ondersteunen. Daarnaast stelt de aanvrager dat het profiel van de voorgenomen opleiding onderscheidend genoeg is vanwege de brede opzet van de bachelor maar ook vanwege de protestantse denominatie die door het hele programma verweven zal zijn, iets wat de RUG volgens de aanvrager niet kan leveren vanwege het openbare karakter van de universiteit. Wat betreft het argument van de RUG dat de ROA prognoses voor de relevante opleidingssubsector bachelor kunst, taal en cultuur gunstiger zijn in de regio Groningen dan in de regio Midden-Utrecht, stelt de aanvrager dat het tekort aan predikanten geen regionaal fenomeen betreft, maar een landelijk tekort. De doelgroep van de beoogde opleiding is naar mening van de aanvrager eveneens niet regionaal, maar landelijk bepaald.

De aanvrager gaat tevens in op de reactie van de Theologische Universiteit Utrecht naar aanleiding van de aankondiging van het voornemen van de PThU in het Disciplineoverleg Godgeleerdheid. De aanvrager stelt dat het feit dat met enige regelmaat ook studenten die zich rekenen tot de

---

¹¹ De aanvrager plaatst hierbij de kanttekening dat de bachelor Theologie aan de RUG voldoet aan de eisen van de PKN omdat de PThU die track verzorgt, hetgeen volgens de aanvrager niet geldt voor de bachelor aan de VUA.

¹¹ De aanvrager plaatst hierbij de kanttekening dat de bachelor Theologie aan de RUG voldoet aan de eisen van de PKN omdat de PThU die track verzorgt, hetgeen volgens de aanvrager niet geldt voor de bachelor aan de VUA.

Protestantse kerk hun bacheloropleiding volgen aan de TUU, dit niet wil zeggen dat de bacheloropleiding van de TUU gelijkaardig zou zijn aan de voorgenomen opleiding van de aanvrager. De aanvrager verwijst daarbij nogmaals naar de Kerkorde van de Protestantse Kerk Nederland waarin wordt gesteld dat een opleiding tot predikant bestaat uit een bachelor en een master. De Protestantse Kerk Nederland verlangt dat een bachelor volledig onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de Protestantse Theologische Universiteit in stand wordt gehouden. De aanvrager stelt dat de opleidingen van de TUU een specifieke gereformeerde grondslag hebben die uniek is in Nederland, waardoor verplaatsing van de opleidingen van de PThU naar Utrecht volgens de aanvrager geen effect heeft op de spreiding van het opleidingsaanbod. De aanvrager geeft aan dat zij desalniettemin open staat voor samenwerking met de TUU.

6.5 Weging commissie

De commissie stelt voorop dat zij voorstander is van een goede samenwerking tussen de instellingen en betreurt dat de mogelijkheid tot afstemming voorafgaand aan de indiening van de aanvraag niet heeft geleid tot een voor alle partijen bevredigende uitkomst.

De commissie concludeert met de aanvrager dat door de beëindiging van de joint bachelor Theologie van de PThU en de VUA ruimte is ontstaan voor de beoogde opleiding. Het besluit om de Engelstalige variant van de opleiding zonder voorafgaande afstemming met de PThU te beëindigen betekent volgens de commissie niet automatisch dat de Nederlandstalige variant van de opleiding als alternatief voor de beoogde opleiding kan worden beschouwd. De commissie merkt verder op dat de opleiding Theology and Religious Studies breed is opgezet en, anders dan de VUA stelt, niet uitsluitend een protestants-christelijke focus kent. De commissie is daarbij met de aanvrager van mening dat op grond van het ruimtecriterium de beoogde opleiding naast de bestaande bacheloropleiding Theology and Religious Studies kan bestaan.

De commissie waardeert dat de aanvrager de samenwerking met de RUG wenst voort te zetten. De commissie constateert met de aanvrager dat het aanbieden van de beoogde bacheloropleiding een vereiste is om de samenwerking met de RUG middels het zogenaamde PThU traject voort te kunnen zetten. De commissie stelt vast dat het onderwijs dat de PThU binnen de bachelor Theologie van de RUG aanbiedt inhoudelijk geheel onder de verantwoordelijkheid van de PThU valt en daarmee voldoet aan de eisen die de PKN stelt aan de opleiding en vorming van haar predikanten. De commissie overweegt verder in lijn met de argumentatie van de aanvrager dat het tekort aan predikanten een landelijk fenomeen is en niet slechts regionaal bepaald is zoals de RUG suggereert.

Ten aanzien van het negatieve standpunt van de Theologische Universiteit Utrecht overweegt de commissie met de aanvrager dat vestiging van de beoogde opleiding in Utrecht een beperkt negatief effect zal hebben op de opleiding van de TUU. De commissie spreekt met de aanvrager de verwachting uit dat studenten van de TUU op basis van een gereformeerde grondslag zullen opteren voor de opleiding Theologie van de TUU. De commissie deelt het standpunt van de aanvrager dat het negatieve effect op de instroom in de opleiding van de TUU om deze reden zeer gering zal zijn.

De commissie heeft hierboven reeds geconstateerd dat er ruimte in het landelijk opleidingsaanbod bestaat voor de beoogde opleiding vanwege het beëindigen van de joint bachelor Theologie die de aanvrager in gezamenlijkheid met de VUA aanbiedt. De commissie is daarbij van mening dat – hoewel denominatie geen rol speelt in de weging van de commissie – studenten die een opleiding Theologie willen gaan volgen zullen kiezen voor een opleiding die aansluit op de eigen

geloofsovertuiging. De commissie verwacht dan ook geen onevenredig negatieve effecten van vestiging van de voorgenomen opleiding in Utrecht op de instroom in de bestaande opleidingen Theologie.

Conclusie

Gelet op het voorgaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om *positief* te besluiten op het voorliggende verzoek en deze toestemming met toepassing van artikel 6.2 lid 3 van de WHW te beperken tot de voltijdvariant. De commissie adviseert u om negatief te besluiten op het verzoek om de voorgenomen opleiding in deeltijdvorm aan te bieden.

De commissie adviseert u daarnaast om deze opleiding in het RIO in te delen in het onderdeel '*Taal en cultuur*'. Verder adviseert de commissie om de opleiding te laten registreren in de ISCED-rubriek '*theologie*' (22101).

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
Voorzitter CDHO

Bijlage 1: afbakening verwant aanbod (Bron: DUO)

Opleiding	Instelling	'19-'20		'20-'21		'21-'22		'22-'23		'23-'24	
		VT	DT	VT	DT	VT	DT	VT	DT	VT	DT
B Theologie (joint degree) (55004)	Protestantse Theologische Universiteit (OODV), Amsterdam	13	7	14	9	16	13	23	4	16	7
	Vrije Universiteit Amsterdam (21PL), Amsterdam	12	4	14	5	14	8	11	12	13	14
B Theologie (56109)	Radboud Universiteit Nijmegen (21PM), Nijmegen	22		18		15		26		24	
	Rijksuniversiteit Groningen (21PC), Groningen	12		14	7	12	5	14	5	22	4
	Theologische Universiteit Apeldoorn (21QO), Apeldoorn	9	2	4	3	11	3	3		5	3
	Theologische Universiteit v/d Gereformeerde Kerken (vrijg.) Ned. (25AV), Utrecht	8	10	8	7	13	9	9	6	11	8
	Tilburg University (21PN), Tilburg	11	13	14	10	9	9	9	4		
	Tilburg University (21PN), Utrecht	17	2	5	2	6	1	6	2	2	
B Theology and Religious Studies (50910)	Vrije Universiteit Amsterdam (21PL), Amsterdam			54	21	16	14	29	13	31	11
Totaal Eerstejaarsinstroom		104	38	145	64	112	62	130	46	124	47

Bijlage 2: tabellen arbeidsmarktprognoses (Bron: ROA, AIS)

Tabel 1. Arbeidsmarktprognoses opleidingstype master taal en cultuur

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose variabele	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Indicator	Typering
Master - taal en cultuur	verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	1500	1	0,2		laag
Master - taal en cultuur	verwachte vervangingsvraag tot 2028	22000	21	3,3		gemiddeld
Master - taal en cultuur	verwachte baanopeningen tot 2028	23500	23	3,5		gemiddeld
Master - taal en cultuur	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2028	13000	13	2		laag
Master - taal en cultuur	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2028				0,97	groot
Master - taal en cultuur	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2028				0,97	goed

Tabel 2. Arbeidsmarktprognoses opleidingstype bachelor taal en cultuur

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose variabele	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Indicator	Typering
Bachelor - taal en cultuur	verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	600	1	0,2		laag
Bachelor - taal en cultuur	verwachte vervangingsvraag tot 2028	5300	10	1,6		erg laag
Bachelor - taal en cultuur	verwachte baanopeningen tot 2028	5900	11	1,7		erg laag
Bachelor - taal en cultuur	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2028	10900	20	3,1		gemiddeld
Bachelor - taal en cultuur	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2028				1,09	vrijwel geen
Bachelor - taal en cultuur	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2028				1,09	matig